

İslami Kimliğin Dizilerdeki Sunumu: Kızılılık Şerbeti Örneği

Beyza BEŞİKCI*

ÖZ

Diziler, insanlar için vakit geçirmeyi sağlayan, onları günlük telaşlarından uzaklaştıran eğlence araçlarından bir tanesidir. Dizilerde yansıtılan yaşantılar ve karakterler bazen doğrudan bazen de dolaylı olarak izleyicilerin zihnine belli yapıları inşa etmektedir. Dizilerin etkililiği, diziler aracılığıyla verilen mesajlar ile sağlanmaktadır. Dini içerikli TV dizilerinde İslami kimliğin nasıl sunulduğu ve yansıtılan ile var olan arasında nasıl bir mesafenin olduğunu ortaya koymak araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi seçilmiş ve söylem analizi kullanılmıştır. Araştırma örneklemini için Kızılılık Şerbeti dizisi seçilmiştir. Çözümlemeler, 8-15 Mayıs arasında gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler çözümlenerek araştırma sonucunda İslami kimliğinin ve İslam dininin seküler kesim tarafından uygarlığın gerisinde ve eğitimsiz bireylerin bir inancı olarak konumlandırıldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Muhafazakâr kesim ile de bu savın doğrulanarak, içselleştirilerek sunulduğu görülmüştür. Varılan bir diğer sonuç ise muhafazakâr kesimin yansıttığı kültürel davranışların birer İslami kimlik değeri olarak sunulduğu ve İslam dini için dezenformasyon sağladığıdır. İslam dininde yer alan ilkelerin bağlamsız olarak yer aldığı, bu nedenle irrasyonel ve abartılı sunularak spekülasyon oluşturduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dizi, Söylem Analizi, İslam Dini, Kızılılık Şerbeti, İslami Kimlik.

Presentation of Islamic Identity in Tv Series: The Example of Kızılılık Şerbeti

ABSTRACT

Series are one of the entertainment tools that allow people to spend time and distract them from their daily routine. The experiences and characters that are reflected in the series build up certain structures in the minds of the audience, sometimes directly and sometimes indirectly. The effectiveness of the series is ensured by the messages that are given through the series. The aim of the research is to reveal how Islamic identity is presented in TV series with religious content, and what kind of distance exists between the projected and the existing. In the study, qualitative research method and discourse analysis were used. The Kızılılık Şerbeti series was chosen as the research sample. The analyses were conducted between 8 and 15 May. The data obtained was analysed and as a result of the research, the Islamic identity and the religion of Islam were revealed as a belief of uneducated individuals who are behind civilisation. It has been seen that this argument has been confirmed and internalised by the conservative segment of the population. Another conclusion is that the cultural behaviour reflected by the conservative segment is presented as an Islamic identity value and provides disinformation for the religion of Islam.

Keywords: TV Series, Discourse Analysis, Religion of Islam, Kızılılık Şerbeti, Islamic Identity.

1. Giriş

İnsan hayatındaki boş zaman kavramı toplumsal değişimler sonucunda giderek daha çok önem kazanmıştır. Bireyler tarafından bu zamanların değerlendirilmesinde farklı aktiviteler planlanmaktadır. Bu aktivitelerden biri de televizyon seyretmektir. RTÜK tarafından gerçekleştirilen araştırmaya göre toplumun haber yayınlarından sonra en çok takip ettiği program yerli dizilerdir (RTÜK, 2018, s. 14). İnsanlar günün yorgunluğunu, stresini atmak için akşamları kişisel zamanlarını dizi seyretmeye ayırabilmektedir. İzleyicilerin kendileri ile özdeşleştirdikleri karakterleri dizilerde sunulan yaşantılarda görmeleri ve bu yaşantılara sahip olma (Silsüpür, 2016, s. 136) arzusu da dizi izleme konusunda teşvik edici olabilmektedir.

Türkiye’de yayınlanan ve izleyicilerin günlerini, saatlerini kaçırmadan takip ettikleri televizyon dizilerine bakıldığında; tarih, komedi, aile, romantizm konulu içeriklerin yer aldığı görülmektedir. Bu içeriklerin yanı sıra cinayet, aldatma, ihanet, tecavüz, şiddet konulu yapımlar da bulunmaktadır. Son zamanlarda psikolojik

* **Corresponding Author/Sorumlu Yazar**, Öğr. Gör./Lect., Trabzon Üniversitesi/Trabzon University, beyzabesikci1@gmail.com

Makale Gönderim ve Kabul Tarihleri/Article Submission and Acceptance Dates: 06.08.2023-14.11.2023

Citation/Atf: Beşikci, B. (2023). İslami kimliğin dizilerdeki sunumu: kızılılık şerbeti örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 52, 74-91. <https://doi.org/10.52642/susbed.1338644>

temelli yapımların (Kırmızı Oda, Masumlar Apartmanı) yanı sıra dini göndermeleri bulunan diziler de (Kızılık Şerbeti, Ömer) yayınlanmaktadır. Yayınlanan bu tür dizilerin bireylere yol gösterdiği, bakış açılarında değişiklikler oluşturduğu görülmektedir. Bir zaman sonra izleyici farkında olmadan hoşuna giden karakterlerin davranışlarını benimsemeye başlamaktadır (Üstündağ, 2019, s. 59). İzleyicilere eğlence sunmayı hedefleyen, toplum nezdindeki bilgileri, öğrenme yollarını yöneten ve yönlendiren bir araç olan televizyon (Postman, 2004), diziler ile bir durumun etiketlenmesine ve karmaşıklıklara neden olmaktadır.

Televizyon dizilerinde sunulan mekanların, müziklerin, karakterlerin, tutumlarda etkisi olduğu bilinmektedir. Bu duruma, Ertuğrul Gazi Anıtı için “Diriliş Ertuğrul” dizisinde Ertuğrul Gazi’yi canlandıran oyuncuya ait görselin kullanılması gösterilebilir. Planlaması yetersiz televizyon dizileri istenmeyen etkilerin yanı sıra zararlı da olabilmektedir (Elkamel, 1995, s. 226). Dolayısıyla dizi sahnelerindeki etiketlemeler, yönlendirmeler, sahnelerin sunulma şekilleri izleyicilerin algısında belli etkiler oluşturabilmektedir. Her din gibi belli kuralları ve hassasiyetleri olan İslam dini, TV dizilerinde çok farklı şekillerde sunulmaktadır. Semavi dinlerden biri olan İslam dini, diğer dinlere saygı duyulması gerektiğini ve insanlar arasında hoşgörünün önemini vurgulayan bir inanç sistemidir. Tarihi dizilerde tarihin ele alınışı gibi dini dizilerde de dinin ele alınışı önem arz etmektedir. Reyting uğruna tarihe, kültüre, dine uygun olmayan tasvirler aynı zamanda topluma da uzun vadede zarar vermektedir. Bu durumun farkındalığını sağlamak amacıyla çalışmanın konusu son zamanlarda yayınlanan Kızılık Şerbeti dizisinin İslam dinini ve kimliğini nasıl yansıttığı sorusu temelinde oluşturulmuştur. Dini içerikli TV dizilerinde İslami kimliğin nasıl sunulduğu ve yansıtılan ile var olan arasında nasıl bir mesafenin olduğunu ortaya koymak araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Bu kapsamda nitel araştırma yöntemi seçilmiş ve söylem analizi kullanılmıştır.

Literatürde diziler hakkında gerçekleştirilmiş birçok çalışma (Öztürk, 2007; Geçer & Serbes, 2018; Akkoç, 2019; Türk & Atli, 2022) mevcuttur. Buna örnek olarak Medin’in (2019), oryantalist ve İslamofobik düşünceye karşı oksidental bakış açısının sinemasal imajlar üzerinden nasıl sunulduğunu incelediği çalışma gösterilebilir. Kurtlar Vadisi Vatan filmi, oksidental bakış açısının üretildiği bir pratik olarak değerlendirilerek ele alınmış ve en temelde söylem analizi ekseninde çözümlenmiştir. Çalışmanın sonucunda Doğu’nun ve Müslümanlığın olduğu ve olması gerektiği gibi gösterildiği yayınların az olduğu ortaya konulmuştur. Yapılan araştırmalara bir diğer örnek ise Yıldırım Önk (2021)’ün çalışmasıdır. Çalışmasında televizyon dizi tanıtımlarındaki mağduriyet olgusunu eleştirel bir bakışla incelemiştir. Ulusal kanallarda ana yayın kuşağında yayınlanan 10 farklı dizi türündeki 34 yerli diziye ait toplam 123 bölüm tanıtımını içerik analizi kullanarak çözümlenmiştir. Büyük çoğunluğunu erkek karakterlerin oluşturduğu mağdur edenin kötü, mağdurun ise masum olduğu düşüncesine dayanan ideal mağdur kavramı tekrarlanmaktadır.

Literatürde farklı metodolojik desenlerle ortaya konulan çalışmaların yanı sıra farklı dizilerin örnekleme oluşturduğu araştırmaların olduğu görülmektedir. Aynı zamanda dizilerdeki mesajların ve ideolojik analizlerin anlamlı bir yer kapladığı açıktır. İslami kimliğin yansımalarına yönelik de birçok çalışma (Balci & Çifçi, 2021; Çetin, 2023; Memiş Doğan, 2023) bulunmaktadır. Güncel dini içerikli dizinin din kimliği açısından ele alınması, farklı metodolojik desenle kurgulanması araştırmanın özgün değerini oluşturmaktadır. Dini içerikli dizilerde İslami kimliğinin az yer alması ve sınırlı sayıda olması çalışmanın önemini de ortaya koymaktadır.

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Televizyon Dizileri

Kitle iletişim araçlarının haber verme, bilgilendirme, eğlendirme, güldürme gibi toplum açısından belli görevleri vardır. Hem görsel hem de işitsel ileti sağlayan televizyon, yaygın olarak bu amaçları yerine getirmektedir. Dolayısıyla televizyonlarda yayınlanan program türleri (showlar, diziler, haberler, çizgi filmler) bireylerin ve toplumun beklentilerine göre şekillenmektedir. Bireylerin farklı içeriklere sahip dizilere yönelmesi de bu durumu destekler niteliktedir.

Televizyon dizileri, çok sayıda oyuncunun ve olayın sunulduğu farklı hikayelerin mevcut olduğu yapılarıdır (Kuyucu, 2019). Dizilerin genel amacı heyecanı ve takip etme hissiyatını bireylerde oluşturmaktır. Bu nedenle gelecek bölüme merak uyandıran içerikler taşımaktadır (Cereci, 2014, s. 4). Türkiye’de 80-90 dk arasında oluşturulan televizyon dizileri, reklam payları, özetler ile neredeyse 120 dk’yı aşmaktadır. TV dizileri, prime time’da yayınlandıkları gibi gündüz kuşağında da farklı tür ve sürelerde yer almaktadır.

TV dizilerindeki sahneler, izleyiciler için gündemi oluşturabilmektedir. Bu duruma örnek olarak Arka Sokaklar dizisi gösterilebilir. Dizinin fon müziğinden diyaloglarına kadar yıllarca etkisini sürdürmüştür. Televizyon dizilerinin bireylerin algılarını ve tutumlarını değiştirdiğine yönelik birçok çalışma (Shehan, 1979; Baños, Lucena, & Farré , 2019; Boştjan, Vanja, Igor, & Bojan , 2020) mevcuttur. Dizilerin olayları öyküleştirmesi, bir hikâye veya yaşanmışlık olarak sunması bireylerin durumu benimsemesini veya içselleştirmesini kolaylaştırmaktadır. Diğer bir ifade ile bireyler, topluma dair düşünce yapısını ve bilgileri TV dizilerinden almaktadır (Esslin, 2001). Şubat 2019 yılında patates ve soğanın fiyat artışı esas alınarak TRT’de yayınlanan Payitaht Abdülhamid dizisinde patates soğanın fiyatındaki yükselişin araçlar tarafından aşırı yükseltildiğine ve Abdülhamid’i halkı nezdinde küçük düşürmeyi amaçladıklarına yönelik sahnelere yer verilmiştir (Kuyucu, 2019). Sevda Kuşun Kanadında adlı dizide ise Necip Fazıl Kısakürek, Necmettin Erbakan ve “imam hatipli” vurgusuyla Recep Tayyip Erdoğan karakterlerine örnek verilmiştir. Dizi, 1960 sonlarındaki öğrenci hareketi olduğu ortamları yansıtmaktadır (Tarhan & Karakoç, 2020). Diziler ile verilen mesajların bireyleri etkileme ve düşüncelerini şekillendirme konusunda etkisinin bulunması gerçeğinden yola çıkılarak dizilerin sosyolojik ve iletişim açısından ne kadar önemli olduğu görülebilir.

2.2. İslam Dini ve İslami Kimlik

Dine, bakış açısına göre birbirinden farklı birçok tanım yapılmıştır. Yapılan tanımları göz önüne alarak “İnsanların mutluluğünü amaçlayan Tanrı’nın, (...) kutsal kitaplarda yer alan sözlerinden, insanların bu amacın gerçekleşmesi için yaptıkları davranışlardan (...) gelen bir sistemdir.” (Adam, 2017) tanımı yapılabilir. İnsanlığın var olduğundan günümüze kadar birçok din doğmuştur. Bu dinler arasında semavi olarak kabul edilen Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam’dır.

İslam kelimesi, barış ve güven kökenlerinden gelmektedir (Karagöz, Canbulat, Karaman, & Paçacı, 2015, s. 321). İslam dini ise Allah’a sonsuz güvenin gerekliliğini ortaya koyan bireyin kendi arzu ve iradesi ile yaratıcıya yönelmesidir (Martı, 2019). İslâm dinini kabul eden ve onun emirlerine uyan kişiye ise “Müslüman” denir (İsam, 2020, s. 388). İslâm, Allah tarafından, Hz. Muhammed (s.a.v.) aracılığıyla gönderilen son dindir (Ali İmran, 19 ve 85). İslâm’dan sonra başka bir din, Hz. Muhammed’den (s.a.v.), sonra başka bir peygamber, Kur’an-ı Kerim’den sonra başka bir kutsal kitap gelmeyecektir (İsam, 2020, s. 236).

Ahlak, bireyin sadece çevresindeki insanlarla değil, Yaratıcısı ve diğer varlıklarla olan ilişkilerinde de gerekli bir temel olarak tanımlanmaktadır (Martı, 2019). Tevhit dini olan İslâm’ın en belirgin özelliklerinden biri, ahlâkî ilkelere verdiği değerdir. İslâm’ın temel amacı inancı gereği ahlâklı insanlardan (Kudat, 2015, s. 38) oluşan sağlıklı bir toplum ve huzurlu bir dünya inşa etmektir. ‘Kıyamet gününde mümin kulun terazisinde güzel ahlâktan daha ağır bir şey bulunmaz’ (Tirmizi, Birr, 61) hadisi ile bu durum desteklenmektedir.

İslâm’da “haram” olarak adlandırılan kesin yasaklar, Kur’an ayetleri ve Hz. Peygamber’in hadisleri ile belirlenmiştir. Bu yasakları işlemenin pişman olup tövbe etmedikçe (Nisa, 18) ve Allah tarafından affedilmedikçe cehennem (el-Hacc, 22/21-22) ile cezalandırılacağı ifade edilir. İslâm’ın yasakladığı düşünce, söz ve fiillerin başında, şirk (Nisa, 116) gelir. Şirk kavramı, Allah’tan başka yaratıcının olduğunu kabul etmek, çok tanrılı bir inanış sistemi kurmak ve Allah’a ortak koşmak anlamlarına gelmektedir (Karagöz, 2017, s. 58).

İslam dini için bahsedilen yasakların ve büyük günahların arasında şunlar sıralanabilir (TDV, 2022, s. 163-164): “Allah’a İnanmamak ya da O’ndan Başka İlâhlar Edinmek.” Bu durum ayet ile şöyle açıklanmaktadır. **"Muhakkak ki şirk büyük bir zulümdür."** (Lokman, 31/13). Diğer bir büyük günah olarak “Allah’ın Dokunulmaz Kıldığı Canı Öldürmek.” görülmektedir. “Alkol ve Uyuşturucu Madde Kullanmak.” İslam dini için yasaklardan bazılarındandır. Bu yasağın önemi, **"Ey iman edenler! İçki, kumar, dikili taşlar, fal okları şeytan işi iğrenç şeylerden ibarettir. Bunlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz."** ayeti ile ortaya konulmuştur. “Zina Etmek, Evlilik Dışı ve Nikâhsız İlişkiye Girmek.” ve “Bir İnsana Zina İftirasında Bulunmak.” dinde büyük günahlar sınıfında kabul edilmektedir. Durumun ciddiyeti ise **"Zinaya yaklaşmayın! Çünkü o hayasızlıktır, çok kötü bir yoldur"** (İsra 32, Nisa, 16) ayetleri ile ortaya konulmuştur. “Can taşıyan her türlü varlığa zulmetmek.” İslam dini için yasaklanan ve günah sayılan bir diğer konudur. Bu konu, **"Ey kullarım! Ben zulmü kendime haram kıldım ve onu sizin aranızda**

da yasakladım; sakın birbirinize zulmetmeyin!” (*Müsned*, V, 160; Müslim, “Birr”, 55) hadisi ile ortaya konulmuştur. Dinde yer alan diğer günahlar hakkında derinlemesine bilgi için *Doğan, L. 2004; Şentürk ve Yazıcı, 2016* kaynaklarına bakılabilir.

İslâmî kimlik, kişinin iç ve dış dünyasındaki tüm eylemlerini İslâm’a özgün ilke ve kurallara göre yönlendirmesi ve şekillendirmesidir. Bu oluşum, kişinin namazını ve diğer ibadetlerini kapsadığı gibi onun sosyal hayatını da bütünüyle içine almaktadır. Kişinin bütün davranışlarında inanmış olduğu dini kural ve emirleri yerine getirmek durumundadır. Sevgi ve muhabbete dayalı sağlıklı bir ailenin oluşumu için nikahsız ilişkileri yasaklayan İslam, sevgiyi aşkı bahane ederek bu ilkeyi aşmaya müsaade etmemektedir.

İslami kimlik, Müslüman’a ahlaki erdem kazandıran tutum ve davranışların tümünü kapsamaktadır. Müslümanın hayatında İslami kimlik yoksa geriye sadece ritüel, şekilcilik bir diğer ifade ile ruhsuz bir beden gibi, ahlaksız bir dindarlık görüntüsü kalır. Tıpkı ruhsuz bir namazın jimnastikten; ruhsuz bir orucun aç kalmaktan ibaret oluşu gibi gösterilebilir. Kısaca, doğru sözlülük (Tevbe, 9/119), dürüstlük (Muhammed, 21), namus (Ahzap, 35), adalet (Nahl, 90), merhamet (Buhari, Tevhid, 2), cömertlik (İsra, 29), sabır (Bakara, 153), tevazu (Müslim, Cennet, 64), kanaatkârlık, paylaşma; insanların canlarına, mallarına, namus ve şereflerine saygı gibi erdemler, Müslüman kimliğinin gerekli kıldığı kişilik özelliklerinden bazılarıdır. İslâm’ın istisnasız bütün emirleri insanların yararına, bütün yasakları da insanların zararına (Akbulut, 2003, s. 169) olan konulara dairdir.

İslam, mantık çerçevesinde oluşturulmuş ve geçerliliğini, bilgi yapısını devam ettiren bir dindir. Her dinde olduğu gibi belli hassasiyetler, din özgürlüğü çerçevesinde karşılık görmeyi bekler. Ancak bazı durumlarda özgürlük sınırı ile dezenformasyon arasındaki o ince çizginin saptığı görülmektedir.

2.3. Kızılılık Şerbeti

Kızılılık Şerbeti, ulusal bir kanal olan Show TV’de yayınlanan bir Türk dizisidir. Dizinin ilk bölümü 28 Ekim 2022 tarihinde yayınlanmıştır. Toplamda yayınlanmış 25 bölümü bulunmaktadır. Dizideki karakterleri; Barış Kılıç, Evrim Alasya, Sıla Türkoğlu, Sibel Taşçıoğlu, Müjde Uzman, Doğukan Güngör ve Settar Tanrıoğen canlandırmaktadır. Dizi, muhafazakâr bir aile ile seküler bir ailenin çocuklarının evliliği ve bu durumun her iki ailedeki yansımalarını ele almaktadır (Show TV, 2023).

Dizide ele alınan konudan kısaca söz edilmesi, diyalogları anlamlandırma konusunda yardımcı olacaktır. Dizide maddi durumu iyi iki aile bulunmaktadır. Bu iki ailenin çocukları üniversite çevresinde birbirleri ile taşınıp bir ilişki yaşamaya başlarlar. Ardından cinsel birliktelik yaşayan çift, bebeklerinin olacağını öğrenince evlenmeye karar verir. Fatih ve Doğa yıldırım nikahı ile evlenerek bu iki aileyi birbiri ile ilişki kurmaya mecbur bırakmıştır. Dizinin devamında Doğa karakterinin annesi, Fatih karakterinin amcası ile romantik bir ilişki kurmaya başlar. Bu süreçte Doğanın teyzesi ile Fatih’in babası arasında da flörtöz bir çekim söz konusudur. Fatih’in kız kardeşi Nursema, Doğa’nın teyzesinin asistanı ile duygusal anlar yaşamaktadır. Bu süreçte, Fatih muhafazakâr bir aile çocuğu olmasına rağmen eşini aldatmaya başlamıştır. Daha sonra muhafazakâr aile, kızı Nursema’yı, istemediği biri ile evlendirmiş, Nursema’nın evlendiği adam onu camdan aşağı atmıştır. Karmaşık ve çatışmalı olaylarla konu devam etmektedir. Dizide yer alan karakterlerin isim künyeleri Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Dizi ve Karakter Künyesi

Dizi Künyesi	Oyuncu Künyesi	
Yayın Kanalı: Show TV	Ömer Ünal <i>Ömer, Abdullah Ünal’ın kardeşidir.</i>	Pembe Ünal <i>Abdullah’ın eşi ve üç çocuğunun annesidir.</i>
Yayın Saati: 20.00	Kıvılcım Arslan <i>Kıvılcım, lisenin okul müdürüdür.</i>	Fatih Ünal <i>Abdullah’ın en küçük oğlundur.</i>
Yayın Günü: Cuma	Abdullah Ünal <i>Ömer Ünal’ın abisidir.</i>	Alev Arslan <i>Kıvılcım’ın kardeşidir.</i>
Yayın Süresi: 2.24 dk	Doğa Korkmaz <i>Kıvılcım’ın büyük kızdır.</i>	Nursema Ünal <i>Pembe’nin kızdır.</i>

Kaynak: (Show TV, 2023).

Dizi yayınlandığı tarihten itibaren kamuoyunda ciddi tartışmalara neden olmuştur. Fatih ve Doğa'nın evlenmeden önce birliktelik yaşamayı, Doğa'nın hamile kalması muhafazakâr kesimden tepki almıştır. Öte yandan dizide yer alan kadına şiddet sahneleri de oldukça eleştirilmiştir. Bu olaylar ise dizi ile ilgili tartışmaların alevlenmesine sebebiyet vermiştir.

2023 yılında dini içerikli dizilerden biri olan Kızılılık Şerbeti, araştırma kapsamında incelenecek, İslam dininin ve kimliğinin seküler ve muhafazakar kesim açısından nasıl resmedildiği ortaya konulacaktır.

3. Metodoloji

Bu çalışmada Türk televizyonlarında yayınlanan dini içerikli dizilerde İslami kimliğin nasıl sunulduğunun ortaya konulması sorunsalında dizide yansıtılan ile var olan arasında nasıl bir mesafenin olduğunun incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evrenini Türk televizyonlarında yayınlanan tüm dini içerikli diziler oluştururken örneklemini Kızılılık Şerbeti dizisi oluşturmaktadır. Dini içeriğe sahip olan 2023 yılının gündeminde yer alan dizi olarak Kızılılık Şerbeti seçilmiştir. Amaçlı örneklem tekniği, araştırılması amaçlanan konu bağlamında araştırmaya hizmet edecek en uygun verinin seçilmesini ifade etmektedir (Merriam, 2018). Dizilerdeki söylemlerin hangi amaç ile söylendiğini ortaya koymak hedeflenmiştir. Bu doğrultuda nitel araştırma yönteminden söylem analizinin kullanılması uygun görülmüştür. Söylem, bir anlatım, bilgi veya ideoloji barındıran süreçlerdir. Sosyal, kültürel, dini gibi tüm alanlar ile ilişkili olan bir kavramdır (Sözen, 1999). Foucault'ya göre tüm insanlar birbirlerinden farklıdır. Dolayısıyla sarfettikleri söylemlerin de farklı olması doğaldır (Parker, 1997). Söylem analizi, temelinde anlatımı ve dilin incelenmesini esas almaktadır. Ancak buradaki çözümleme dili, dil bilgisi bazında öğelerine bölümlenmeyi ifade etmemektedir. Buradaki çözümleme, ifadelerin sözdizimsel ve semantik anlamın yanı sıra söylemde yatan anlamı derinlemesine incelemeyi gerektirir (Barker & Galasiński, 2001).

Söylem, sosyal bir kavram olarak belirlenmiştir. Toplumda meydana gelen ifadelerin, kültürel alandaki yansımaların, diyalogların, inançların, eylemlerin bütünü söylemin yer aldığı zemin olarak görülmektedir. Bu sebeple söylem kavramı, insan hayatının bir dışı vurumu olarak görülebilir. Anlamlandırmaya ve anlamaya etkisi büyüktür (Potter, 2004, s. 71-72). Söylemin toplumdaki kurumlar tarafından oluşturulduğunu ve bu bağlamda anlam kazandığı belirtilir (Fairclough, 2001, s. 14). Aynı şekilde Wood ve Kroger (2000) söylemin derinlemesine inerek hayatın dilde var oluşunu ifade eder. Söylem analizinde ortaya konulan kavramların hem bir bütün olarak hem de ayrı şekilde ele alınması gereklidir. Alan yazında söylem analizine dair farklı yaklaşımlar (Jansen, 2008, s. 108) bulunmaktadır.

Araştırma kapsamında "yorumlayıcı yapısal yaklaşımın" söylemlere yönelik içeriğin analizine daha uygun olduğu görülmüştür. Söylem analizinin türleri ise 9 alt başlığa ayrılmaktadır. Bu alt başlıklar; Konuşma Analizi, Eleştirel söylem Analizi, Söylemsel Psikoloji, Çoklu Söylem Analizi, Derleme Tabanlı Söylem Analizi, Betimleyici Söylem, Anlatı Söylemi, Açıklayıcı Söylem, Tartışmacı Söylem olarak yer almaktadır (Hassan, 2022). Bu ayrıma göre ise araştırmada kullanılması uygun görülen Açıklayıcı Söylem türüdür. Nitel araştırmalar söz konusu olduğunda geçerlilik ekstra önem kazanmaktadır. Elde edilen verilerin doğruluğu için belli stratejiler kullanılmaktadır. Bunlara örnek olarak uzun ve derinlemesine literatür taraması, akran değerlendirmesi, negatif bilginin ortaya konulması verilebilir (Creswell, 2017, s. 202). Literatür taraması sonucunda diziler ve dizi sahneleri, söylemleri hakkında yapılmış birçok çalışmanın (Ormanlı, 2010; Küçük & Koçak, 2021; Yeğin, 2021; Addai, 2022) yer aldığı görülmektedir. Söylemin bu denli önemli olduğu toplumda TV dizilerinde mesajlara yüklenen anlamların hangi amaçlarla, nasıl ortaya konulduğu incelemeye değer bulunmuştur.

Çalışmada söylem analizi, literatür taraması (Janks, 1997; Martínez, 2007; Baş & Akturan, 2008; Büyüköztürk, Kılıç, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2022) esas alınarak oluşturulan Tablo 2'deki birimlere göre yapılmıştır.

Tablo 2. Söylem Analizi: Çözümleme Tablosu

Söylemin İçeriği	Söylem, hangi sosyal, kültürel, dini durumda kullanılmaktadır. Konuşmacının söyleminde niyeti ve amacı nedir?
Yapısal İçeriği	Söylem; tartışma, açıklama, karşılaştırma vb. ne şekilde kurulmuştur?
Sunum İçeriği	Söylemde cümle nasıl sunulmaktadır. Ses tonu mimikler, hitap eden ve edilen nasıl konumlandırılmaktadır?

Ele alınan dizinin 25 bölümü yayınlanmış ve dizi süresinin 2 saat 18 dk olması nedeni ile yayınlanan tüm bölümlerin esas alınmamış olması çalışmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Dizi bölümleri için ilk, orta ve son olacak şekilde sistematik örneklem tekniği kullanılarak 1., 12. ve 25. bölümler seçilmiştir. Sahneler için de aynı teknik kullanılarak dizi sahneleri 6 parçaya +23 dk olarak bölümlenmiştir. Her 23 dk'lık bölümlerden araştırmanın amacına uygun dini içerikli sahneler ele alınmıştır. Bu sayede her bölümden 6 sahne, 3 bölümden 17 sahne incelemeye tabi tutulmuştur. Çözümlemeler, 8-15 Mayıs arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler analiz edilerek ortaya konulmuştur. Objektif olarak oluşturulan çözümleme tablosu sayesinde elde edilen verilerin nesnel olarak çözümlenmesi mümkün olacaktır (Beşikci & Silsüpür, 2023, s. 31). Analize tabi tutulan sahne bilgisi Tablo 3'te gösterilmektedir.

Tablo 3. Söylem Analizi ile İncelenen Sahneler

	(0-23 dk)	(23-46 dk)	(46-69 dk)	(69-92 dk)	(92-115 dk)	(115-138 dk)
1.Bölüm	6:20-6:54	23:39-27:44	55:04-55:45	1:14.10-1:16:18	1:32:10-1:33:58	-
12.Bölüm	14:21-14:44	36:38-38:09	51:10-53:07	1:18:57-1:19:55	1:47:22-1:50:28	2:15:28-2:18:46
25.Bölüm	1.33-4.05	30:33-41.38	55:34-56:15	1:09.02-1:15.40	1.40.42-1:41:03	1.51.00-2:01.27

Analizler ile aşağıdaki sorulara cevap aranması amaçlanmıştır.

Araştırma sorusu 1. Kızılılık Şerbeti dizisinde İslami kimlik nasıl sunulmaktadır?

Araştırma sorusu 2. Dizide dinin yansıtılma şekli genel olarak nasıl bir çerçeve oluşturmaktadır?

Araştırma sorusu 3. Dizide muhafazakâr ve seküler karakterler nasıl söylemlerde bulunmaktadır?

Araştırma sorusu 4. Muhafazakâr karakterlerin söylemleri ile seküler karakterlerin söylemleri İslam dinine ve İslami kimliğe göre nasıl şekillenmektedir?

4. Bulgular

Elde edilen veriler, tablolarda çözümlenerek gösterilmiştir. Üç bölüm 17 sahne üzerinden esas alınan söylemler; söylem, yapısal, sunum içeriği açısından analiz edilmiştir. 1. Bölümün ilk sahnesi Tablo 4'te yer almaktadır. Doğa'nın, Fatih'e annesinin sevgilisi olmasına kızmayacağını ifade ettiği sahnedir.

Tablo 4. 1. Bölüm Sahnelerinin Çözümlemesi I

(0-23 dk)	
Söylemin İçeriği	- <i>'Yani, annem eğitimi için despottur biraz.'</i> söyleminde Doğa, annesi için 'eğitimi' kavramı ile okuyan, nitelikli bir kadını ifade etmektedir. Didaktik, karşıdaki eğitmeye/şekillendirmeye çalışan biridir. Burada söylemin niyeti, annesinin akıllı bir birey olduğunun ortaya konulmasıdır. Zorba ya da zor kullanan anlamlarına gelen 'despottur' kavramı ile annesinin sert mizaçlı, kontrol sahibi ve yetkinin onda olduğunu ifade etmektedir. Aynı zamanda 'biraz' ifadesi ile despot durumunu yumuşatmaktadır. - <i>'Yok canım. Asla kızmaz. Çok medenidir.'</i> söylemi Fatih karakterinin annen erkek arkadaşın olmasına kızarmı sorusu üzerine ortaya konulmuştur. ' <i>Çok medenidir</i> ' söylemi, erkek arkadaşı olmasına bir şey demeyen, bunu hoş gören kişiler ile etiketlenmektedir. Medeni kavramının zıttı, ilkel, uygarlık yoksunu gibi anlamlara gelmesi bir ötekileştirme çabasını gösterir.
Yapısal İçeriği	-Söylemde açıklama söz konusudur. Ayrıca durumun sebebi olarak 'eğitimi' gösterilmesi de yönlendirme içermektedir. -Bir karşılaştırma alt metnine sahip olan bu söylem, medeni olmayan bireyin erkek arkadaş durumuna hoş bakmayan kişi olarak yansıtıldığı görülmüştür.
Sunum İçeriği	-Samimi ve paylaşımcı bir üslupla söylem sunulmaktadır. -Fatih karakterinin sorusunu ilkellik bağlamında değerlendirerek karşı çıkan, mümkün olmayacağını ifade eden bir üslupla tonlamıştır.

Birinci bölümün 23-46. dk aralığında mağaza içerisinde gerçekleşen konuşma analiz edilmiştir. Kıvılcım'a tesettürlü bir kadın çarpar. Bunun üzerine Kıvılcım, kadını hedef alan cümleler kurmaya başlar. Bu diyalogun çözümlemesi Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. 1. Bölüm Sahnelerinin Çözümlemesi II

(23-46 dk)	
Söylemin İçeriği	<p>-‘<i>Bunlar da her yerde</i>’ söyleminde karşısındaki bireyi küçümseme durumu, öfke hali söz konusudur. ‘Her yerde’ ifadesi ile karşısındaki insanlara her yerde olma hakkını vermediği anlaşılmaktadır.</p> <p>-‘<i>Neden üzerinize almıyorsunuz?</i>’ söylemi aslında karşısındaki bireyler için söylenen ama tartışma başlangıcında öne çıkma, karşısındakini paranoyak gösterme gayreti taşımaktadır. ‘<i>Ait olmadığımız bir yerde misiniz ki?</i>’ söyleminde ise yine soru sorulmamakta tesettürlü bireyler için bir aidiyet noktası belirlenmeye çalışılmaktadır. Aynı zamanda olunan yere aidiyetlerinin bulunmadığı belirtilmektedir.</p> <p>-‘<i>Yapma abla kurban olayım</i>’ söyleminde ise tesettürlü bireyin arkadaşı, arkadaşını sakınleştirme gayreti doğrultusunda bu ifadeyi kullanmaktadır. Söylem ile sanki arkadaşının saldırmaya müsait, düşük eğitim seviyesine sahip biri gibi yansıtmaktadır. ‘Kurban olayım’ ifadesi ise ancak dini bir kavramla zapt edilebilecek öfkeye sahip birini yansıtmaktadır.</p> <p>-‘<i>Medeniyet düşmanı olmaktan iyidir, böyle özgürlük olmaz olsun!</i>’ söyleminde medeniyet kavramını tesettürün olmaması gereken uygarlık seviyesindeki toplum olarak ifade etmektedir. Bu söyleminde başörtülü bireyleri uygarlık düşmanı olarak nitelemekte ve ülkesi, toplumu için duyarsızlık örneği olarak belirtmektedir. Tesettürlü bireyler, “özgürlüğe karşı” bir anlam, bir sembol olarak kullanılmaktadır. Modern kişi tarafından tesettür; gericilik, şeriatçılık (modern döneme geçmeden önce Osmanlı zamanında yönetilen anlayış) ile özdeşleştirilmektedir. Böyle bir özgürlüğün olmamasını daha doğru ve yerinde olacağını ifade etmektedir.</p> <p>-‘<i>Hakaret etmedim. Eğitimcimim ben. Yani doğruları söylemek kadının zoruna gidiyorsa bu hakaret etmek falan değil.</i>’ söyleminde yapmış olduğu konuşmayı hakaret olarak değerlendirmedini ifade etmektedir. Eğitimcisi birinin tesettürlü birine laf söylemesini doğal ve yapılabılır bir şey olarak sunmaktadır. Kadına sarfettiği ifadelerin aslında doğru olduğunu savunurken tesettürlü kadının bunu bir gerçeklik olarak algılaması gerektiğini ifade etmektedir. Hatta tesettürlü kadının da söylemleri böyle algıladığından ötürü onu rahatsız edeceğini varsayıyor.</p> <p>-‘<i>Anne sen irkeç mısın?</i>’ söylemi, annesinin yapmış olduğu davranışı beğenmediği için kullanılan bir sorudur. Ancak burada ‘irk’ söylemi, tesettürlü bireylere karşı kibar davranmadığı için kullanılmıştır. Oysa ırk kavramı ‘Kalıtımsal olarak ortak fiziksel ve fizyolojik özelliklere sahip insanlar topluluğu’ olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2023). Burada tesettürlü bireyler için kullanılan ırk kavramı ötekileştirme olarak nitelendirilebilir.</p>
Yapısal İçeriği	<p>-Söylemde ‘bunlar’ ile ifade edilen tesettürlü kadınlar, ötekileştirilmekte ve değersizleştirilmektedir.</p> <p>-‘Yapma’ söylemi abartılı bir reaksiyon anlamı katmaktadır. ‘Abla’ ifadesi ise geleneksel bir yaklaşım çerçevesinde modernlikten yoksun bağlamında kullanılmaktadır. Kurban olayım söylemi ise ‘yalvarırım sana ne olur’ dur anlamında kullanılmaktadır.</p> <p>-Tartışma ve karşılaştırma bulunan bu söylemde ‘böyle özgürlük olmaz’ şeklinde ifade ettiği, tesettürlü bireylerin özgürlüğü olacaksa olmasın anlamındadır. Aynı zamanda tesettürlü bireylerin ‘böyle’ kavramıyla nitelenmesi ayrıştırma, aşağılama ve değersizleştirme olarak görülmektedir.</p> <p>-Savunma ve saldırma yaklaşımıyla ortaya konulan bu söylem, aynı zamanda karakterin üstünlük ve dışlamak için ‘eğitimci’, ‘zoruna’ gibi kavramları kullanmaktadır.</p> <p>-Söylemde annesini yargılayıcı, suçlayıcı ve açıklama temelli bir soru yöneltilmiştir.</p>
Sunum İçeriği	<p>-Söylemin sunum içeriğinde ise beğenmeme, kınama, yakıştıramama duygu hali söz konusudur.</p> <p>-Modernlikten uzak yalvaran, gereksiz reaksiyonda bulunan aceleci ve telaşlı arkadaş konumundaki kadının üslubudur.</p> <p>-Saygı duymayan ve haddini bildirme hissinde ortaya konulan bir ses tonu ve beden dili sahiptir.</p> <p>-Tesettürlü bireylerin haklı olma ihtimaline rağmen özgürlük adı altında çevresinde durmasından hoşlanmadığını belirten bir açıklama anlamı taşımaktadır.</p> <p>-Şaşkınlık ve merak hissine sahip bir beden dili ile söylem gerçekleştirilmiştir.</p>

Birinci bölümün 46-69. dk aralığında Kızılık ve annesinin arasında geçen konuşma çözümlenmiştir.

Tablo 6. 1. Bölüm Sahnelerinin Çözümlemesi III

(46-69 dk)	
Söylemin İçeriği	<p>-‘<i>Tabii ki doğal anne. Ben gerici birisi miyim?</i>’ söyleminde karakter, kızının erkek arkadaşı olmasının normal bir şey olduğunu tabii ki söylemi ile desteklemektedir. Aynı zamanda eğer çocuğunun bir sevgilisi olmasını kabul etmezse gerici olacağını söylemektedir. Bu söyleminde dar görüşlü, anlayışsız, saygısız olarak ‘gerici’ kavramı ile uygar olmayanları kastetmektedir. Dizi bağlamında gericilik ile muhafazakarları genellemekte ve muhafazakarları uygarlığa ulaşamamış bireyler olarak yansıtmaktadır.</p>
Yapısal İçeriği	<p>-‘Gerici miyim’ ifadesi ile şaşkınlık içerisinde yakışsız bulduğunu belirten bir geri bildirimde bulunmaktadır.</p>
Sunum İçeriği	<p>-‘<i>Tabii ki doğal</i>’ söyleminde destekleyen ve kabullenen bir beden diline sahiptir.</p>

Birinci bölümün 69-92. dk aralığı Tablo 7 'de çözümlenmiştir. Bu çözümlemede Fatih'in, Doğa'nın evine gittiği ve aile ile tanışırken yaşadıkları diyalog analiz edilmiştir.

Tablo 7. 1. Bölüm Sahnelerinin Çözümlemesi IV

(69-92 dk)	
Söylemin İçeriği	<p>- ‘Aman anne. Şimdiki kaplıcalarla o zamanki kaplıcalar bir mi? Yani kitlesi tamamen değişti. Nerede kafası kapalı var, onlar doluyor oralara’ söyleminde ‘aman anne’ ifadesi düşündüğün gibi değil manasında kullanılmaktadır. Ardından geçmiş yıllardaki kaplıcalar ile bu zamandakileri kıyaslayarak o zaman kullanılan kaplıcaların sağlık temelli olduğu vurgusunu yapmaktadır. Şu an ise kitlesinin sağlığını önemseyen insanlardan farklılaştığını belirtmiştir. ‘Nerede kafası kapalı’ söylemi tesettür kullanan insanları küçümsemediği ve onların inanç yapılarına saygı duymadığı anlamına gelmektedir. Kaplıcaların artık muhafazakâr insanların uğrak yeri olduğunu ‘onlar doluyor’ gibi aşağılayıcı bir kavramla belirtmektedir. Buradaki söylemin niyeti, inanç sahibi insanların ötekileştirilmesi ve ‘biz’ ve ‘onlar’ yapısının oluşturulmasıdır.</p> <p>-‘Fatih ne içersin? Şarap, viski, konyak?’ söylemi ötekileştirme çabasına hizmet eden bir soru olarak nitelendirilmektedir. ‘Ne içersin’ sorusunun cevabı beklenmeden seçenekler ile yönlendirme sorunun gerçek manada soru olarak karşılık bulmadığını göstermektedir.</p> <p>- ‘Ne o öyle el öpmeler, ayakkabıyı kapıda çıkartmalar, yok gece çay içmeler, kaplıcalar. Kesin nargile de içiyordur bu. O tip var onda.’ söyleminde yapılan davranışın desteklenmediğine yönelik bir yaklaşım söz konusudur. ‘El öpmeler’ ‘ayakkabıyı kapıda çıkartmalar’ ‘gece çay içmeler’ gibi söylemler art arda biz ve o ayrımını ortaya koyarken aynı zamanda o’nun gibiler böyle yapar şeklinde bir kimlik atfedilmesi söz konusudur. Sınıfsal bir ayrım var, o sınıfa mensup insanları eylemleri üzerinden kategorize ederek aşağılıyor, küçük görüyor ve değersizleştiriyor. Dolayısıyla modern, eğitim seviyesi yüksek kişilerin el öpmeyi, ayakkabıyı kapıda çıkartmadığı veya gece çay içmediği anlamlarını işlemektedir. Bu davranışları kötü olarak nitelendirerek ekstra bir çıkarımda bulunmuş ve nargile içtiği yargısını da belirterek gelenekselliği negatif olarak sunmaktadır.</p>
Yapısal İçeriği	<p>-‘Aman anne’ yanlışlama için kullanılmıştır. Söylemin devamında kaplıcalar arasında hedef kitle bağlamında kıyaslama söz konusudur. Karşılaştırma biz ve onlar kavramı ile ortaya konulurken ‘kafası kapalı’ söylemi inanç özgürlüğü ve demokrasi karşısında bir ifadedir.</p> <p>-Karşısındaki ideolojik yaklaşımını ortaya koymaya veya açık etmeye yönelik bir söylemdir.</p> <p>-Eleştirel ve küçümseyici bir yaklaşımın yanı sıra, etiketleme amacı taşıyan bir gayret söz konusudur.</p>
Sunum İçeriği	<p>-Küçümsemeyi ve söylediklerini doğrulayacak bir özgüven ifadesi ile söylemi gerçekleştirmektedir.</p> <p>-Söylemin ortaya konulma şekli bir açık yakalama çabasını gösterirken karşısındaki için ‘düşüncelerini doğrulama’ amacıyla oluşturulan bir tümcedir.</p> <p>-Söylemin, sunumu beğenmediği, uygun görülmediği ve aşağıda olduğunu hissettiren bir yapıdadır.</p>

Tablo 8’de 92-115. dk aralığı çözümlenmiştir. Fatih, sevgilisinin hamile olduğunu babası ile paylaştığı bu sahne analiz edilmiştir.

Tablo 8. 1. Bölüm Sahnelerinin Çözümlemesi V

(92-115 dk)	
Söylemin İçeriği	<p>-‘Bu yavru Allah’ın lütfu o istemiş bize de kabul etme düşer.’ söylemi Doğa’nın hamile olması haberine Fatih’in babası tarafından ortaya konulan bir tümcedir. Bu söylemde bebeği, yavru olarak nitelendirdiği ve kavramın kendi oğlunun bir devamı, bir parçası olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Bebeğin varlığı, Allah’ın bir lütfu olarak değerlendirilmiştir. Söylemin niyeti, haberin benimsendiğini ve dini olarak bir sorun görülmediğine yöneliktir. Ancak İslam dininde evlilik öncesindeki birliktelik zina başlığı altında büyük günah olarak görülmektedir.</p>
Yapısal İçeriği	<p>-Söylemde kabul edici ve destekleyici bir alt metin hakimdir. Aynı şekilde durumdan memnuniyet belirten bir süreç söz konusudur.</p>
Sunum İçeriği	<p>İlmlî ve samimî bir üslup ile ortaya konulmuştur.</p>

Birinci bölümün son sahne aralığında çalışmanın amacına hizmet eden bir diyalog geçmediği için bu aralık ele alınmamıştır. Tablo 9’da on ikinci bölümün 0-23. dk aralığındaki diyalog çözümlenmiştir. Nursema, annesi tarafından odasına kilitlenmiştir. Söylemlerde muhafazakâr kesimin dini ifade etmek için Allah, tövbe, estağfurullah, günah, haram gibi terimler kullandığı görülmektedir.

Tablo 9. 12. Bölüm Sahnelerinin Çözümlemesi I

(0-23 dk)	
Söylemin İçeriği	- 'Allah Allah. Ne alakası var oğlum? Allah Allah. Dur ben bir bakayım. Sizi geçin oturun.' söylemi bağlamdan bağımsız değerlendirildiğinde dini terimlerle şaşkınlığını ifade etmektedir. Nursema'nın odasında kilitli kalmasının mümkün olmayacağı, hatta yakışık almayacağı bilindiği için şaşkınlığı gösterilmektedir. Hatta bir yanlışlık olduğunu ifade etmek adına 'ben bir bakayım' cümlesini kullanmıştır. Bağlamla beraber değerlendirildiğinde ise Nursema'yı annesi odasına kilitlemiştir. Değerlere uygun olmadığı için yaptığı şeyi gizlemek adına yalan -yanlış bilgi vermektedir.
Yapısal İçeriği	-Dini terimlerle beraber şaşkınlığı ortaya koyarken ayrıca yapay bir abartı söylemine eklenmiştir.
Sunum İçeriği	-Ses tonundaki 'yakalandım' durumunu örtbas etme gayreti beden diline yansımıştır.

Tablo 10'da 23-46. dk aralığındaki diyalog incelenmiştir. Tabloya göre muhafazakâr kesimin İslami kimliğini yansıtmada içeriden bir bakış açısı sunmaktadır.

Tablo 10. 12. Bölüm Sahnelerinin Çözümlemesi II

(23-46 dk)	
Söylemin İçeriği	- 'İstersen 100 yaşında ol. Bizim evimizin bazı kuralları, düzeni var. Aynı şeyi yaparsan ben seni kolundan tutar gene odaya kapatırım. Sen el alemin diline düştün. Senin haberin var mı? Esma hanım ne dedi biliyor musun? "Ben senin kızını bir daba kimseyle tanıştıramam" dedi. Baban duyarsa ne olacak?' söyleminde anne, kızına kaç yaşında olursan ol baba evinin sınırları içerisinde kuralları kendisinin belirlediğini ortaya koymaktadır. Muhafazakâr bir aile ortamının belli kurallar ve baskı ile yönetildiği yansıtılmaktadır. El alemin diline düştün derken yaptığı davranış herkes tarafından konuşuluyor anlamına gelmektedir. Bu durumu spesifik olarak belirtmek için birini örnek göstermektedir. 'Ben senin kızını bir daha kimseyle tanıştıramam' cümlesi kızın kötü yola düşmüş, namus, iffet, ahlak veya bu zeminde bir yanlış yapmış olduğunu aktarmaktadır. Söylem bağlam içerisinde ele alındığında ise İslam dini için iftira olarak nitelendirilmekte ve ahlaklı bir insana ahlaksız iftirası büyük günahlardan bir tanesi olarak görülmektedir. Karakterin 'baban duyarsa ne olacak' söylemi ise kuralların teyit edicisinin veya yanlış belirleyicisinin evin babası olduğu gerçeğidir.
Yapısal İçeriği	Meydan okuma ve kontrolün kimde olduğunu belirten bir yaklaşım söz konusudur. Söylemin geçerliliğini arttırmak için spesifik isim belirtilmektedir. Ayrıca korkutmak için baba kavramı da yer almaktadır.
Sunum İçeriği	Üstte olduğunu kabul ettirmek için sert ve otoriter bir üslup kullanılmaktadır.

Tablo 11'de Pembe'nin Umut ile konuşması çözümlenmiştir. Pembe, Nursema'nın arkadaşı Umut ile konuşmasında; muhafazakâr bir birey olan annesinin, Umut'un kızından uzak tutmak için evleneceği, nişanlı olduğu yalanlarını söylediği görülmektedir.

Tablo 11. 12. Bölüm Sahnelerinin Çözümlemesi III

(46-69 dk)	
Söylemin İçeriği	- 'Teşekkür ederim çocuğum. Kızımın iyiliği için buna mecburdum Allah'ım. Sen affet beni ya rabbim' söyleminde Umut'a teşekkür ettiği ve samimiyetini belirtmek için de 'çocuğum' kavramını kullandığı görülmektedir. Ardından dile getirdiği 'kızımın iyiliği için buna mecburdum' söylemi yapmış olduğu konuşmanın doğru ve uygun olmadığını bilmesine rağmen kızının 'ahlaklı' ve 'edebî' yönelik durumunu korumak için buna mecbur olduğunu ifade etmektedir. Sohbetin devamında 'Allah'ım sen affet beni ya Rabbim' söylemi, söylediği yalan cümleler için Allah'tan af dilemesini ve pişmanlık duyduğunu göstermektedir.
Yapısal İçeriği	Söylemdeki hem mecbur hem de affet ifadeleri çelişik bir yapıyı göstermektedir.
Sunum İçeriği	Yapılan yanlışın zaruriyet taşıdığını buna binaen gerçekleştirildiğini yansıtan bir çelişik hali söz konusudur.

Tablo 12'de on ikinci bölümün 4. sahnesi çözümlenmiştir. İslami kültürde yer almayan Zekeriya sofrası kavramı muhafazakâr kesim için anlam ifade etmemesine rağmen bir inanç ögesi olarak sunulmaktadır.

Tablo 12. 12. Bölüm Sahnelerinin Çözümlemesi IV

(69-92 dk)	
Söylemin İçeriği	'Böyle 41 çeşit ateş değmemiş yiyecek olur. Herkes tadına bakar yiyeceklerin. Onlar da niyetlerini dilerler, onların da niyetleri gerçekleşince onlar da Zekeriya sofrası kurarlar.' söyleminde yaptıkları bir ritüeli açıklamaktadır. Biz diye başladığı cümlesinde ötekileştirme söz konusudur. 'Böyle 41 çeşit ateş değmemiş yiyecek' söylemi daha çok kuruyemiş vb. ürünler üzerinden bir yemek verildiğini ifade etmektedir. 'Onlar da niyetlerini dilerler' söyleminde dilek dilemekten bahseder. İslam dininde dilek dilemek diye bir kavram söz konusu değildir.
Yapısal İçeriği	Açıklama içeren ve tanım yapılan bir söylemdir.
Sunum İçeriği	Mutluluk ve hoşnutluk çerçevesinde ifade edildiği görülmektedir.

Tablo 13'te 92-115 dk aralığı çözümlenmiştir. Ömer, eşi ile 3 yıldır boşanma aşamasındadır. Eşinin sağlık problemlerinden ötürü boşanmayı güçleştirdiği dizide ifade edilmektedir. Boşanma konusunda zorluk çıkarmaması için eski eşyle konuşmaya gelen Ömer ile eşi arasındaki anlaşmazlığın sonu dini öğelerle beraber sunulmaktadır.

Tablo 13. 12. Bölüm Sahnelerinin Çözümlemesi V

(92-115 dk)	
Söylemin İçeriği	-‘O kadın veriyor değil mi sana bu akılları? Ben evdeyken de içerideydi değil mi o namussuz? O çeket de onundu ama işte Allah nasıl çıkartıyor karşına?’ söyleminde yapılan davranışların başkasının yönlendirmesi ile gerçekleştirildiğini iddia etmektedir. ‘O kadın’ diyerek de kadını ötekileştirmektedir. ‘Ben evdeyken de içerideydi değil mi o namussuz’ söyleminde olumsuz bir varsayım söz konusudur. İslam dininde bu suizan olarak karşılık bulmaktadır. ‘Namussuz’ kavramı ile gözleri ile görmediği bir şeyi belirtmektedir. Bu söylem, etiketleme, aşağılama, değersiz gösterme üzerinden okunmaktadır. İslami noktadan ise iftira sınıfında değerlendirilmektedir. -‘Yok yok seviyor. Sevmese buralara kadar gelmezdi ki. Hem de yıllar sonra seviyor seviyor (seccadesini alır gider).’ söylemi tesettürlü kadın tarafından ortaya konulmaktadır. Önceki sahnede kişinin sesini yükselterek seni sevmiyorum cümlesine karşılık kendi kendine bu cümleyi sarfettmektedir. ‘Yok yok seviyor’ ifadesi söyleneni anlamayı reddettiğini göstermektedir. Duruma yönelik çelişkiyi azaltmak için bir açıklamada bulunmaktadır. Çelişkinsini bastırmak ve ortadan kaldırmak için olmayan bir şeyi daha farklı şekilde dile getirmektedir. Bu durum ruh sağlığının bozuk olduğunu göstermektedir.
Yapısal İçeriği	-Yönlendirme, suçlama ve öfkenin var olduğu bir söylem mevcuttur. Kişi, bahsettiği kişileri nitelsiz ve değersiz göstermek için etiketleme ve ötekileştirmeye çalışmaktadır. -Söylem, içsel bir konuşmayı sözlü hale getirilmeyi göstermektedir. Haklı ve geçerli sebepleri olduğuna inandığı açıklamalar yaptığı görülmektedir.
Sunum İçeriği	-Öfkeli ses tonu ve kanıtlamanın, biliyor olmanın bir güveni beden diline hakimdir. -Kendini sakinleştirici, bir ses tonu hakimdir. Sahnenin devamında seccadesini alıp içeri geçmesi de dindar insanların takıntılı olduğu mesajını vermektedir.

Tablo 14’te 12. bölümün son sahnesi çözümlenmiştir. Doğa ve Fatih’in bebeği için hazırlanan bebek odasına Fatih’in annesi ve yengesi girmiş ve duvar kâğıdı için yorum yapmış ve duvar kağıdını yırtmıştır. Daha sonra Doğa ve Fatih odaya geldiklerinde yırtılmış duvar kağıdı üzerinden bir konuşma yapmışlardır. İslam dininde dikkat edilmesi gereken bir ilkedden bahsedilmektedir.

Tablo 14. 12. Bölüm Sahnelerinin Çözümlemesi VI

(115-138 dk)	
Söylemin İçeriği	-‘Doğmamış bebeğin odasına koskocaman pembe domuz koymuş. Anne bak bir de bize gülüyor. Takipte sanki gözleriyle biz. İzliyor bak.’ söylemi, yönlendirme niyeti taşımaktadır. İslam dini için domuz eti yenmesi haramdır ilkesinden yola çıkılarak, ‘anne bak bir de bize gülüyor’ söylemi, domuzun kötü bir varlık olarak onları sinsice izlediği anlamını vermektedir. Dikizlemek, bakmak, izlemek, sinsice bir davranış olarak nitelendirilerek, domuzun gözleri ile onları takip ettiği söylemi yer almaktadır. Muhafazakar kesim, galeyana gelen, akla mantığa uymayan abartılardan etkilenerek reaksiyon gösteren bireyler olarak sunulmaktadır. -‘Şöyle anlatayım, domuz bizim dinimizde haram. Benim annem ve babam da dindar insanlar, anladın mı şimdi? Bak denklem bu kadar basit.’ söyleminde alt seviyedeki birine durumu izah edercesine ‘şöyle anlatayım’ denilmiştir. Domuzun İslam dininde haram olduğu belirtilmiştir. Karakter, anne ve babasının dindar insanlar olduğunu dolayısıyla domuzdan rahatsız olacağını ifade etmiştir. Söylemin içeriğinde bilerek yapıldığına dair suçlama alt metni bulunmaktadır.
Yapısal İçeriği	-Tahrik eden, saldırma ve düşmanca davranış sergilemeye yönlendirme gayesi bulunmaktadır. -Açıklama gibi görünen aslında bir ders verme edası içeren söylemdir.
Sunum İçeriği	-Kışkırtan ve iknada başarılı olmanın gururu beden dili ile gösterilmiştir. -Saldırganlık ve öfkeli bir ses tonu, kavga başlatmak için yeterli bir beden dili hakimdir.

Tablo 15’te 25 bölümün 0-23 dk aralığındaki diyalog çözümlenmiştir. Fatih, bir önceki bölümde gidilecek galeri kutlamasına eşyle kavga ettiği için tek katılmıştır. Tek başına gittiği kutlamada eşini galeri sahibi kadın ile aldatmıştır. Bu olayın ilk şokunu arabasıyla eve dönerken yaşamıştır.

Tablo 15. 25. Bölüm Sahnelerinin Çözümlemesi I

(0-23dk)	
Söylemin İçeriği	-‘Allah’ım ben bunu nasıl yaptım? Ben bunu nasıl yaptım? (Bağırır). Allah belanı versin Fatih! Allah belanı versin. Allah belanı versin Fatih! (Bağırır) Allah’ım ben bunu nasıl yaptım? Allah belanı versin.’ söylemde yapılan yanlışın farkına varılması ve bir mahcubiyet söz konusudur. Ardından kendine inanamadığını nasıl böyle bir hata yaptığının öfkesini dışarı vurmaktadır. Eşini aldattığı için duyduğu öfke ‘Allah’ım ben bunu nasıl yaptım? Allah belanı versin.’ diyerek yapılan hatanın bedelini kendine beddua ederek ödemeye çalışmaktadır.
Yapısal İçeriği	-Söylemin ortaya konulma amacı pişmanlık ve vicdan azabıdır. Bu alt metin aynı zamanda yapılan dua ile ortaya konulmuştur. Beddua, bir kişinin başına gelmesini istediği olumsuz şeyler için yapılan duaya denilmektedir (Karaman, Dönmez, Çağrııcı, & Gümüş, 2007, s. 60). Kendi adına yaptığı beddua ile çaresizliğinin ve hatasının büyüklüğünü de ortaya koymaktadır.
Sunum İçeriği	-Şaşkınlık ve öfkenin patlamış olduğu sesini sürekli yükselterek ve direksiyona vurmasından anlaşılmaktadır. Geri dönüşü olmayan hatanın farkına varılmış bir beden diline sahiptir.

Tablo 15’te Fatih’in söylemi, yaptığı yanlışın ötürü pişmanlık ve eşini aldattığı için duyduğu öfkedir. Ancak muhafazakâr bir ailenin çocuğu olarak zinaya değinmediği de görülmektedir. Tablo 16’da 23-46 dk aralığı çözümlenmiştir. Fatih, yaşadığı sorunu iş arkadaşı ile paylaşmaktadır. Sonraki sahnede Doğa’nın anneannesi rolündeki kadının söylemleri aktarılmıştır.

Tablo 16. 25.Bölüm Sahnelerinin Çözümlemesi II

(23-46 dk)	
Söylemin İçeriği	-‘Abi ben çok pişmanım. Doğa benim hayatımın aşkı ya. Ben o olmadan yapmam ki. Anlık yapılmış bir hatayı sadece işte.’ söylemi pişmanlığını dile getirmektedir. Yapılan yanlışın bir anlamı olmadığı ve gerçekten düşünülmeden yapılan bir şey olduğu ‘Doğa benim hayatımın aşkı ya’ ifadesi ile belirtilmektedir. Önemli bir şey olmadığı ise ‘anlılık’ kavramı ile ortaya konulmuştur. -‘Fatih bu olayı unutacaksın. Sakın böyle dürist olayım. Karıma söyleyeyim gibi düşünme bu düristlük değil aptallık olur.’ söylemi Fatih’in arkadaşı tarafından ifade edilmektedir. Yaşanan olayın unutulması gerektiği ve kimseye anlatılmaması belirtilir. Yaşananları ve hata yaptığının söylenmesini aptallık olarak değerlendirmektedir. -‘Olmaz kızım olmaz. Çocuk gitarı barlarda çıkarıyor, kız 5 vakit namaz kalyor. Aşk güzel bir şey ama evlilik bu farklılıklarla yürümez. O aşk dediğin şey de kafamızda büyüttüğümüz şey var ya o aşk o da iki günde yok olup gider.’ söyleminde Umut’un gitar çaldığı ve barlarda gitarist olarak sahne aldığı belirtilmektedir. Kız olarak Nursema kastedilmektedir. Nursema’nın namazlarını kıldığını ve aralarında bir farklılık olduğu belirtilmiştir. Aşk diye yola çıkmaya sebebiyet veren duygunun aslında iki günlük bir heves olduğunu ve evliliği yürütmek için yeterli olmadığını dile getirmektedir.
Yapısal İçeriği	-Pişmanlık ile açıklama içeren bir söylemdir. Yaptığı hatanın, bilişsel çelişkinin azalması için cümleler kurduğu görülmektedir. -Yapılan hataya karşılık şaşkınlık ve bilirkişi olarak açıklama yapmakta ve tavsiye vermektedir. -Nursema ve Umut arasındaki farkın açıklanması ve kıyaslanma durumunu göstermektedir.
Sunum İçeriği	-Paylaşan, suçlu ama mağdur gibi bir tutumu söz konusudur. -Arkadaşının söylemi akıl veren, tecrübeli ve bilirkişi konumundadır. -Sakin ve ılımlı bir şekilde ifade ettiği görülmektedir.

Tablo 17’de 46-69 dk aralığı çözümlenmiştir. Abdullah Bey yaşananların geçmişte kaldığına ve artık düşünülmemesi gerektiğine binaen söylemlerde bulunmaktadır. Nursema, daha öncesinde ailesinin istediği biri ile evlenmiş ve eşi tarafından ilk günlerinde pencereden itilmiştir. Bunun üzerine boşanmış ve bu travmanın yavaş yavaş geçeceğini söyleyen babası ile konuşmaktadır.

Tablo 17. 25. Bölüm Sahnelerinin Çözümlemesi III

(46-69 dk)	
Söylemin İçeriği	-‘Sen şimdi biz hala suçluyorsun baklrsın da ama bütün bu olan bitenlerin arkasında bizim düşünebildiğimiz ötesinde ilahî bir denge vardır.’ söyleminde yaşananların sorumlusu olarak kendilerini gördüğünü belirtmektedir. Bağlamlı beraber ele alındığında ise Abdullah Bey, Nursema’ya evlilik sürecinde yaşadıkları için kendilerini suçladığını ve haklı olduğunu söylemektedir. Ancak buradaki haklılık, gerçekten haklı olduğunu düşündüklerinden ötürü değildir. Yaşananların gerçekleşirken bireylerden bağımsız yaratıcının kontrolünde olduğunu ifade ederek durumu, yaşaması gereken bir gereklilik olarak sunmaktadır. Bir diğer deyişle evlilik sürecinde yaşananlar kaderini. Allaha gelen bir durumdur. İsyan etmemelisin anlamını vermektedir.
Yapısal İçeriği	-Yaşananlara karşı bir açıklama getirildiği görülmektedir. Tüm bu sıkıntılı ve zor süreçler için yaratıcıyı sorumlu tutma ve sorumluluktan kaçma söylemi görülmektedir.
Sunum İçeriği	-Sakin ve tevekkülle süreci açıklayan yavaş ve hissederek sarf edilen bir söylemdir.

Tablo 18’de 25. bölümün 69-92. dk aralığı çözümlenmiştir. Tablolaştırılan diyalogun bağlamında Nilay’ın medyum bir kadına gelecekle alakalı bilgiler (çocuğunun cinsiyeti vs.) almak için para verdiği bilinmektedir. Bunu öğrenen Pembe ve Nursema, Nilay’ı suçüstü yapmak ve kadına para kaptırmamak için bu ortama gelmiştir.

Tablo 18. 25. Bölüm Sabnelerinin Çözümlenmesi IV

(69-92 dk)	
Söylemin İçeriği	-‘Ay Nilay saçma saçan konuşma ya. Yok bizim dinimizde böyle şeyler. Kim bilir nasıl bir düzenek vardır bu evde.’ Nilay karakterinin çocuğunun cinsiyetini öğrenmek için medyuma gittiği öğrenilince ortaya konulan bu söylemde Nilay’ın bu tarz şeylere inanması ve güvenmesinin saçmalık olduğu ifade edilmektedir. İslam dininde böyle hurafe (akıl dışı olan) şeylerin olmadığını söylemektedir. -‘Nasıl olacak Umut? yani imam nikabının düşmesi için bir süre geçmesi gerekiyormuş. Yanılmıyorsam resmi nikab da öyle.’ söyleminde evlilik sürecinin nasıl gerçekleşeceğini soru olarak ortaya koymaktadır. Yeni boşandığı için imam nikahı olarak belirttiği dini nikahın yeniden gerçekleşmesi için bir süre beklenmesi gerektiğini bir başkasından öğrendiği açıktır. Resmi nikah için ise varsayım da bulunmaktadır.
Yapısal İçeriği	-Eleştirel ve açıklayıcı bir söylem söz konusudur. Kendinden emin ve korumacı bir yapı da alt metin olarak verilmektedir. -Destek beklercesine ortaya konulmuş bir soru cümlesi bulunmaktadır. Soru bir serzeniş, haykırış olduğu için cevap beklenmemekte ve söylem devam etmektedir. Öğrenilmiş bir bilginin çözüm yolu olarak sunulması söz konusudur.
Sunum İçeriği	-Heyecan ve üst perdeden gelen ses tonu, konuya hakimiyet ve haklılığını bilme durumu beden dillerine yansımaktadır. -Paylaşımçı ve heyecanlı, çaresiz ama umutsuz olmayan bir üslup ve beden dili hakimdir.

Tablo 19’da Nursema’nın ailesi ile konuşması yer almaktadır. Nursema’nın evlenmek istediği kişinin uygun olmadığı ve evlendikten sonra yaşantısının, hayat tarzının değişecek olduğu ortaya konulmuştur.

Tablo 19. 25. Bölüm Sahnelerinin Çözümlenmesi V

(92-115 dk)	
Söylemin İçeriği	-‘Şu an aşkımdan gerçekleri göremiyorsun. Bak insan evladı değişime karşı koyamaz. Doksan yaşında da olsa değişir. Sen de değişeceksin. Umut’u mutlu etmek için her şeyi yapacaksın.’ söylemi ile insanların aşık olduklarında gerçekleri göremediklerini ifade etmektedir. Bir duygu halindeyken insanların akılcı düşünemedikleri belirtilmektedir. İnsan evladı ifadesi ile ‘insanoğlu’ ayrıştırmasına girilmediği görülmektedir. Değişimin yaşa bağlı olmadığı ve her zaman değişebileceği ortaya konulmuştur. Umut’un mutlu olması için farkında olmadan bakış açını değiştireceksin alt metnini vermektedir.
Yapısal İçeriği	- Açıklama ve öngören bir söylem ortaya konulmaktadır.
Sunum İçeriği	-Tecrübe sahibi biri olan kişinin dediklerinde haklı olduğunu, geçmiş deneyimlerine bağlı olarak bunlardan emin şekilde ifade ettiği gözlemlenmiştir.

Tablo 20’de 25. bölümün son kısmı çözümlenmiştir. Umut ve Nursema’nın evlilik hakkında yaptıkları konuşma çözümlenmiştir. Kıvılcım ile Ömer’in arasında geçen eski konuşma ve Abdullah Bey’in Pembe’ye araba alması için eve gelen galericiyle konuşması çözümlenmiştir.

Tablo 20. 25. Bölüm Sahnelerinin Çözümlemesi VI

(115-138 dk)	
Söylemin İçeriği	<p>-<i>‘Şimdi benim ne yapmam gerekiyor? Yani çünkü hazır sizinkiler de onay vermişlerken aman bir bata falan yapmayalım. Eee... Yani şimdi benim yapmam gereken yani bilmem gereken bir işte gelenek, örf, adet herhangi bir şey varsa sen bana söyle de çünkü...’</i> söyleminde yapılması gerekenin ne olduğunu öğrenme gayreti olduğu açıktır. Bunu öğrenmesinin nedeni olarak ise verilen onayın geri alınma korkusunu belirtmektedir. Dikkat edilmesi gereken inanç ve dini hassasiyeti, örf, adet olarak ortaya koymasındır.</p> <p>-<i>‘Vallahi benimkinin yenisi olsun işte ama arkası biraz geniş olsun tabi. Çünkü ben bazen namaz da kalyorum arabada abdestim olduğunda’</i> söyleminde benimkinin yenisi olsun derken alt metin arabasının eskidiği ve aynı markanın yeni modelini istediğidir. Ancak eskisinde olmayan ama yenisinde olmasını istediği özellik olarak genişliğini ifade etmektedir. Genişliği neden istediğini ise sonraki cümlesinde açıklamaktadır. Abdesti olduğunda namazı arabasında kıldığını ve bunun için geniş olmasını istediğini belirtmektedir.</p> <p>-<i>‘Yani evlenip seni eve kapatacağımı falan mı düşünüyorsun? yahut ne bileyim evlendikten sonra kafanı kapatmanı falan mı isteyeceğimi düşünüyorsun?’</i> söylemi gelecek çerçevesinde oluşturulmuştur. Evlilik ihtimalindeki kişiye baskı uygulanacağı veya sınırlandırılacağı düşüncesi soru olarak yansıtılmaktadır. Söylemde ifade edilen ‘kafanı kapatma’ ifadesi tesettürü kastetmektedir. Evlenme durumu halinde tesettüre girme konusunda bir baskı olacağını düşünülüp düşünülmediğini sormaktadır.</p> <p>-<i>‘Yani medeni insan olmak demek herkesin düşüncesine saygı göstermek demek değil mi? ama sen senin fikrine yakın olmayan birini gördüğün zaman hemen kalcını çekiyorsun ona karşı.’</i> söyleminde medeni insan kavramının açıklamasını yapmaktadır. Kendisini medeni olarak nitelendirdiğini söyleyen biri olarak tanıma uymadığını dolayısıyla medeni olmadığını ifade etmektedir. Farklı görüşler karşısında bir savunma mekanizması oluşturduğunu, söylemiyle belirtmektedir.</p>
Yapısal İçeriği	<p>-Yapılacak herhangi bir yanlış önüne geçilmesi için alternatif senaryoların oluşturulduğu görülmektedir.</p> <p>-Sorulan soruya yerinde olmayan bir uzunlukta açıklama yapılmaktadır.</p> <p>-Şaşkınlık ile soru formunda düşünce belirtilmektedir. Karşı tarafın düşünce yapısı eleştirilmektedir.</p> <p>-Medeni kavramının tanımı ve karşılaştırması yapılmaktadır.</p>
Sunum İçeriği	<p>-Heyecanlı ve çözüm odaklı bir üslup kullanılarak söylem ortaya konulmuştur.</p> <p>-Amacını belli eden bir yaklaşımla kendinden emin şekilde ifade edilmiştir.</p> <p>-Şaşırılmış ve hayal kırıklığı ile süreci anlamaya çalışan bir yaklaşım söz konusudur.</p> <p>-Yumuşak ama eleştirel bir üslup ile süreç betimlenmektedir.</p>

Söylem analizi ile elde edilen bulgular sonuç kısmında değerlendirilmiştir.

5. Sonuç

Televizyon, insanların zamanlarını geçirmek için elverişli bir kitle iletişim aracıdır. Televizyonda yayınlanan program türlerinden biri de dizilerdir. Dizilere yüklenen mesajlar, izleyicileri etkilemekte ve yeni bir kültür alanı oluşturmaktadır. Farklı birçok türde içeriğe sahip olan diziler bulunmaktadır. İslami kimliğin ve İslam dininin dizilerdeki sunumunu, Kızılılık Şerbeti dizisi üzerinden çözümlenmeyi amaçlayan bu araştırmada elde edilen sonuçlar detaylı bir şekilde ele alınmıştır.

Birinci araştırma sorusuna göre Kızılılık Şerbeti dizisi, Müslüman kimliğini ve İslam dinini gerici-uygarlık yoksunu, eğitimsiz, boyun eğen, modern olmayan, asosyal niteliklerle yansıtmaktadır. Seküler kesimi ise modern özgür, bağımsız ve eğitilmiş olarak sunmaktadır.

Çalışmanın ikinci sorusuna göre din, olumlu olarak yansımamaktadır. Hatta yanlış bilgilerle dezenformasyon oranının arttırıldığı söylenebilir. İslam dini seküler kesim tarafından eleştirilirken İslami kimliğin inşası muhafazakâr kesim tarafından da olumsuzluğu doğrular şekilde kurgulanmaktadır. Dolayısıyla dizi olumsuz ve eksik bulduğu İslam dinini, yine olumsuz ve eksik şekilde irrasyonel, mantığa uymayan bir inanç olarak sunmaktadır. İslam dini gerek kuralları gerek hassasiyetleri ile sunulmamaktadır. Bunun aksine spekülasyon yaratacak konuları reyting uğruna öne çıkarmaktadır.

Araştırma bulguları, Kaya ve Kınter’in (2022), bazı dizilerin temel ahlaki değerleri barındırırken bazılarının ise yoğun biçimde anti ahlaki öğeler barındırdığını ifade ettikleri çalışması ile desteklenmektedir. Ayrıca Karakaya’nın (2018), din adamlarının dizi-filmlerdeki sunumunda cahil ve değişimdeki büyük engel olarak gösterildiğini ortaya koyduğu çalışması ile de bulgular desteklenmektedir. Literatürde İslam dini ve İslami kimlik çerçevesinde yapılan çalışmalar arasında bulgusal olarak ayrışan çalışmaya rastlanılmamıştır.

Araştırmanın üçüncü sorusu ile şu sonuca ulaşılmıştır. Seküler bireyler tarafından bir şekilde konu İslam’a ve İslami kimliğe getirilmektedir. İslami kimliğinin yanı sıra İslam dini, bir adet, örf veya kültürel bir öğe olarak sunulmaktadır. Seküler kesim tarafından İslami hassasiyetler, “ne alaka ne olmuş, nasıl yani, saçma” gibi söylemlerle beraber modernlik ve gelişmişlik düşüncesine dair uygunsuzluğu vurgulanarak

ortaya konulmaktadır. Dolayısıyla, bu şekilde sunmak, izleyiciyi 'bu davranışlar gerici, çağ dışı, medeniyetten yoksun, akla uygun olmayan' mesajına maruz bırakmaktadır.

Araştırmanın dördüncü sorusuna göre seküler kesim tarafından sunulan İslami kimlik olumsuz yansıtılırken İslam dinine dair yeterli bilgiye sahip olunmadığı, İslam'ın bir öge gibi görüldüğü dolayısıyla İslam'a yabancı bir portre çizildiği açıktır. "İlginç, öyle mi aa!" gibi yaklaşımlarla sanki Müslüman bir toplumda yaşanmıyormuş, Müslümanlara dair hiçbir şeyle karşılaşılmamış gibi yansıtılmaktadır.

Dizideki seküler karakterlerin dine bakış açıları ötekileştirme ve etiketleme noktasında etkiliyken muhafazakâr kesim ise dindarlığı mecburiyet, baskı ve kurallar çerçevesinde sunmaktadır. Bu durum, bizzat dindar olarak sunulan bireyler tarafından doğrulanmaya çalışılmaktadır. Dizideki muhafazakâr kesimin İslami kimliğini sunuş şekli daha tehlikeli ve yönlendirme içermektedir. Dilek tutmak, çaput bağlamak, helva kavurmak gibi ritüeller, İslam dini için geçerli değildir. Bunları, din esaslı olarak göstermek doğru değildir. Bu duruma Zekeriya Sofrası sahnesi (Tablo 12) örnektir. Zekeriya sofrası adı altında yapılan bir ritüel, İslam dininde yer almamaktadır.

Her yaşanan olay zaten yaşanması gereken, kaderde bu vardı saplantısı ile değil de Allah'ın insanlara akıl ve irade vermesi ile açıklanmaktadır. Bu nedenle Abdullah Bey karakterinin 'ilahi denge' olarak sunduğu yaklaşım yanlıştır (Tablo 17). Allah'ın insan kaderini biliyor olmasının temel anlamı, tercih edilen şeyleri önceden bilip bunları işlemesi ile alakalıdır (Cengiz, 2001, s. 127). Bireylerin bir durum karşısında a ya da b yolundan b'yi mi a'yı mı seçeceği bilgisi ve iradesi ile birlikte bilip önceden yazmasına kader denilmektedir. Ancak bu durumdaki a yolunun tercihi ve sorumluluğu insanın iradesine ve aklına kalmaktadır. 'Zaten olacaktı' söylemi, sorgusuz itaat durumunu yansıtmaktadır. Bu da İslami kimliğin pasif ve boyun eğen niteliklere sahip olduğu gibi yanlış çıkarımlara yol açmaktadır. Yani evlilikte, arkadaş ve meslek seçiminde bireyin yaptığı hatalar, 'Allah önceden yazmıştı zaten yaşanılacaktı' şeklinde değil, bireyin 'kendi iradesiyle seçtiği ve sonuçlarına katlanması gereken durumlar' olarak anlamlandırılması gerekir.

Muhafazakâr olarak sunulan ailenin, çocuklarının evlilik öncesinde evlat sahibi olacağını öğrendiklerindeki tepkisi çok ılımlıdır. Oysa İslam dini (Buhârî, Nikâh, 107) bunu uygun görmemektedir. Bu durum İslami kimliğin yanlış sunulduğunu gösterirken şöyle de bir soruyu zihinlere getirmektedir. Aynı durum muhafazakâr kadın karakter için olsaydı bunun nasıl yansıtılacağı bir tartışma konusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Analiz edilen sahneler çerçevesinde bu soruya asla cevabı verilebilir. Bir adamla yalnızca çay içtiği için odasına kilitlenen dizinin kadın karakteri bu varsayımı doğrulamaktadır. Diğer sahnelerde gözlemlenenlerin aksine İslam dini namusu, terbiyeyi veya ahlakı asla bir cinsiyet üzerinde belirlememiştir. Dolayısıyla kadına olan dini hassasiyetin aynısı erkek için de geçerlidir. Bu durumun dizide tam tersi sunulması muhafazakâr kesimin yansıtılması açısından da sağlıklı değildir.

İslam dini için haram sayılanlardan biri de domuz eti (Bakara 173, Mâide, 5/3) yenilmesidir. Dizide domuz görselinin duvar kâğıdı olarak kullanılması, muhafazakâr kesim için rahatsız edici bulunmaktadır. Hoş görülmemesi ve kullanılmaması ise normalleştirmeye fırsat vermemesi açısından önemlidir. Ancak dizide domuz desenli duvar kâğıdına verilen aşırı ve abartılı tepki, muhafazakâr bireylerin anlayışsız bireyler olarak sunulmasına neden olmuştur. Oysa bu tepkinin yarısı gayri meşru çocuk için veya zina için verilmemiştir. İslam dini için zina, domuz görselinden daha az günah olarak sunulmaktadır. Aşk ve duygusallık ile yumuşatılarak erkek birey tarafından gerçekleştirildiği için evlilik dışı birliktelik normal karşılanmaktadır. Oysa dizide muhafazakâr bireylerin ruh sağlığı yerinde olmayan, anlayışsız, saplantılı olarak inanan, özgürlüğü olmadığına yönelik kimlik inşası oluşturulmaktadır. Tablo 13, sürece örnek olarak gösterilebilir. Duvar kâğıdında domuz görseli için yapılan muamele ve dindar insanlar vurgusu muhafazakâr insanların saplantılı ve irrasyonel bireyler olduğunu sürekli vurgulamaktadır. Muhafazakâr insanların bağlama uygun olmayan, modernleşemeyen, gelişmeye müsait olmayan bireyler olduğu Pembe karakterinin *geniş araç olsun bazen namaz kılıyorum* söylemi ile sunulmaktadır. Oysa İslam fihhine göre hususi araç için arabada namaz kılınmaz (Din İşleri Yüksek Kurulu, 2018, s. 194).

Seküler kesimin, İslami kimliği yansıtmasının yanı sıra muhafazakâr kesimin İslami kimliği içeriden bir bakış açısıyla 'biz' olarak yansıtması, İslam dini için daha tehlikelidir. İslam dininde baba ile korkutma diye bir geçerlilik yoktur. Bu yapım, İslam dininin TV dizilerinde ne kadar yanlış şekilde ve ataerkil sisteme hizmet ettiğine yönelik bir inşaa ile sunulduğunu göstermektedir. Bu durumda ataerkillik eşittir muhafazakâr bireyler gibi bir özdeşleştirme alt metni sübliminal olarak verilmektedir.

Müslüman bir birey, gerçek anlamıyla Müslümanlığın her detayını içselleştirerek bir inanç oluşturmuşsa bu inancı şahıslara, zamana ve imkanlara göre değıştirmmez. Dolayısıyla Tablo 19'da muhafazakâr aile babası olan Abdullah karakterinin söylemi, İslam'ın bir hobi veya spor takımı gibi yansıtıldığını göstermektedir. Dini anlamda yanlış yapma kaygısı olan birisi, başkası tarafından duyulması (babası, annesi, abisi vb.) ile norm oluşturmaz. Müslüman kişi, inandığı inanç sistemine göre yalnızca Allah'a hesap verme kaygısı taşımaktadır. Bu duruma örnek olarak ise bulgular (Tablo 10-15) gösterilebilir. Allah rızası dışında, insanların hoşnutluğu için yapılan her türlü iyilik, ibadet İslam dinine göre anlamsızdır.

Araştırmada ele alınan bu konunun İslami kimliğinin ve İslam dininin dizilerdeki sunumu üzerine olması sebebiyle diziler hakkında gerçekleştirilecek çalışmalara yön gösterici olacağı varsayılmaktadır. Gelecekte yapılacak çalışmalar için öneri, İslami kimliğin yer aldığı iki farklı dizinin incelenmesi ve farklılıkların ortaya konulması olabilir. İslam dininin ve Müslüman kimliğinin dizilerdeki sunumunu ele alan bu çalışma ile ayrışmanın farklılıklardan ötürü olmadığı ötekileştirme ile öğretildiğine varılmıştır.

6. Extended Abstract

The concept of free time in human life has become more and more important because of developments in society. In evaluating these times, different activities are planned by individuals. One of these activities is watching TV series. The labeling, direction, and presentation of the scenes in the TV series can have certain effects on the viewer's perception. The religion of Islam, which has certain rules and sensitivities like every religion, is presented in TV series in very different ways. Islam, one of the monotheistic religions, is a belief system that emphasizes the need to respect other religions and the importance of tolerance among human beings. The word Islam comes from the origin of peace and trust (Karagöz et al., 2015, p. 321). In the Kızılılık Şerbeti series, there are two families in good financial health. The children of these two families meet in with each other around the university and begin to have a relationship.

The main purpose is to analyze how the religion of Islam and the Islamic identity are presented in television series with religious content. The universe of the study consists of all religious TV series broadcast on Turkish TV. The purposive sampling technique refers to the selection of the most appropriate data to serve the research in the context of the subject to be researched (Merriam, 2018). Therefore, the sample consists of the Kızılılık Şerbeti series. It has been chosen as the TV series on the agenda for the year 2023, which has religious content. It is aimed to reveal for what purpose the discourses in the series are said. It was considered appropriate to use discourse analysis, a qualitative research method. Discourse is processes that contain a narrative, knowledge, or ideology. As the first, middle, and last episodes of the series, the 1st, 12th, and 25th episodes were selected using the systematic sampling technique. Each 23-minute segment was a discussion of a scene with religious content appropriate to the purpose of the study. Analyses were carried out between May 8 and May.

Research question 1. How is Islamic identity represented in the TV series "Kızılılık Şerbeti"?

Research question 2. What is the general framework for the representation of religion in the series?

Research question 3. What kind of discourse do conservative and secular characters engage in the series?

Research question 4. How are the discourses of conservative characters and secular characters shaped by Islamic religion and identity?

According to the research question, the series reflects the Islamic identity and religion with its reactionary, uncivilized, uneducated, submissive, non-modern, and anti-social qualities. On the other hand, the secular part is presented as modern, free, independent, and educated. Religion is not portrayed in a positive. It can even be said that the rate of disinformation is increased by false information. While the religion of Islam is criticized by the secular segment, the construction of Islamic identity is also constructed by the conservative segment, which confirms the negativity. In addition to its Islamic identity, the religion of Islam is presented as a custom, customary, or cultural element. The conservative segment presents the religion and identity of Islam with a sense of necessity negatively. There is such a culture in the environment in which they were born, and it shows that these rules are followed obsessively. Every event that is experienced is explained by the fact that Allah gives people intelligence and will, not by the

obsession of 'this was meant to happen', which was meant to happen anyway. For this reason, the approach that Mr. Abdullah character's presents as the 'divine balance' is wrong.

Rituals such as making a wish, tying a rag, and roasting halva are not valid for the religion of Islam. It is not correct to practice them on a religious basis. The Zekeriya Sofrası scene (Table 12) is an example of this situation. The Islamic religion does not include a ritual performed under the name of the Zekeriya Sofrası. The religion of Islam has never defined honor, decency, or morality based on gender. Therefore, the same religious sensitivity towards women also applies to men. In terms of reflecting the conservative segment, it is not healthy to present this situation oppositely. The result of an extreme and exaggerated reaction to the pig wallpaper in the series has caused the portrayal of conservative people as unsympathetic individuals.

The limitation of the research is that the 1st, 12th, and 25th chapters of the research were analyzed due to time constraints. It is assumed that this theme will guide the research to be carried out on the TV series, as it deals with presenting Islamic identity and religion in TV series.

Keywords: TV Series, Discourse Analysis, Religion of Islam, Kızılıık Şerbeti, Islamic Identity.

Çıkar Çatışması Beyanı / Conflict of Interest

Çalışmada herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.
There is no conflict of interest with any institution or person in the study.

İntihal Politikası Beyanı / Plagiarism Policy

Bu makale İntihal programlarında taranmış ve İntihal tespit edilmemiştir.
This article was scanned in Plagiarism programs and Plagiarism was not detected.

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı / Scientific Research and Publication Ethics Statement

Bu çalışmada Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi kapsamında belirtilen kurallara uyulmuştur.
In this study, the rules specified within the scope of the Higher Education Institutions Scientific Research and Publication Ethics Directive were followed.

Kaynakça

- Adam, B. (2017). *Dinler tarihi el kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Addai, K. (2022). Women's negative portrayal in Iraqi TV series 2022: A critical discourse analysis. *Social Sciences & Humanities Open*, 1-12.
- Akbulut, İ. (2003). İslam hukukunda suçlar ve cezalar. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 52(1), 167-181.
- Akkoç, A. (2019). Geç kapitalist dönemde başarı-başarısızlık: Dizi gerçekliği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(4), 15-38.
- Balcı, Ş. & Çifçi, M. E. (2021). "Makul"ü Öldürmek: Kalifat Dizisinde Müslüman Kimliğinin Temsili . *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi*, 4 (2) , 237-250.
- Baños, J.-E., Lucena, M., & Farré , M. (2019). The usefulness of TV medical dramas for teaching clinical pharmacology: A content analysis of House, M.D. *Educación Médica*, 20(5), 295-303.
- Barker, C., & Galasiński, D. (2001). *Cultural studies and discourse analysis: A dialogue on language and identity*. ABD: SAGE Publications Ltd.
- Baş, T., & Akturan, U. (2008). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Beşikci, B., & Silsüpür , Ö. (2023). Spor sponsorluğuna yönelik içerik analizi: Spor toto süper lig. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*(40), 23-45.
- Boštjan, S., Vanja, I., Igor, A., & Bojan , D. (2020). Do fictional forensic and criminal investigation television shows influence students' enrollment decisions? *Journal of Criminal Justice Education*, 31(1), 23-42.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel , F. (2022). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (32. b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Cengiz, L. (2001). Emeviler döneminde kader problemi. *Marife Dini Araştırmalar Dergisi*, 1(2), 107-127.
- Cereci, S. (2014). Türk televizyon dizilerinin küresel başarısı: Evrensel insan yaklaşımı. *The Journal of Academic Social Science Studies*(28), 1-12.
- Creswell, W. J. (2017). *Araştırma Deseni Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları* (3. b.). Ankara: Eğitim Kitap.
- Çetin, N. S. (2023). Dindar Aile ve Modern Aile İlişkisinde Değişim ve Çatışmaları Dizi Filmler Üzerinden Okumak: Kızılılık Şerbeti. *Medya ve Din Araştırmaları Dergisi* , 6 (1) , 143-165.
- Din İşleri Yüksek Kurulu. (2018). *Fetvalar* (4. b.). Ankara: Diyanet İşleri başkanlığı yayınları.
- Elkamel, F. (1995). The use of television series in health education. *Health Education Research*, 10(2), 225-232.
- Esslin, M. (2001). *Televizyon çağı: TV beyaz camın arkası*. İstanbul: Pınar Yayınları.
- Fairclough, N. (2001). *Language and power*. London: Routledge.
- Geçer, E., & Serbes, H. (2018). Judgment, Surveillance and Cultural Desensitization Triangle in TV Series: The Case of Black Mirror. *OPUS International Journal of Society Researches*, 8(15), 1669 -1695.
- Hassan, M. (2022, Ekim 4). *Discourse analysis – methods, types and examples*. Strategies, Processes & Techniques utilized in the collection of data: <https://researchmethod.net/discourse-analysis/> adresinden alındı
- İsam. (2020). *Temel islam ansiklopedisi* (Cilt 4). (T. Başoğlu, Dü.) İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- İsam. (2020). *Temel islam ansiklopedisi* (Cilt 1). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Janks, H. (1997). Critical discourse analysis as a research tool. *18*(3), 329-342 .
- Jansen, I. (2008). Discourse analysis and Foucault's Archaeology of knowledge". *International Journal of Caring Sciences*, 1(3), 107–111.
- Karagöz, İ. (2017). *Günablar, tövbe ve istiğfar* (3. b.). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Karagöz, İ., Canbulat, M., Karaman, F., & Paçacı, İ. (2015). *Dini Kavramlar Sözlüğü*. İstanbul: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Karakaya, H. (2018). Türk sinemasında din adamı tiplemesi. *Munzur Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 48-69.
- Karaman, H., Dönmez , İ. K., Çağrırcı, M., & Gümüş, S. (2007). *Kuran yolu Türkçe meal ve tefsir-1*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

Kaya, S., & Kımtır, N. (2022). Yerli iki televizyon dizisinin din ve değerler psikolojisi açısından karşılaştırılması olarak incelenmesi: (Gönül Dağı ve Yasak Elma Örnekleri). *Anayasa Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 9(4), 387-416.

Kudat, A. (2015). İslâm hukukunda temsil ve amacı. *Adam Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 33-62.

Kuyucu, M. (2019). Gençlerin Türkiye’de üretilen televizyon dizilerine yönelik tutumları ve dizi tüketim faktörlerinin analizi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 558-599.

Küçük, O., & Koçak, M. (2021). TV dizilerinde alt gelir grubunun temsili. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 11(4), 690-701.

Martı, H. (2019). *İslam nedir?* İstanbul: İleri Basım Matbaacılık.

Martínez, D. F. (2007). From theory to method: A methodological approach within critical discourse analysis. *Critical Discourse Studies*, 4(2), 125-140.

Medin, B. (2019). 15 Temmuz darbe girişimi ekseninde Türk sinemasında oksidentalist söylem: Kurtlar vadisi vatan örneği. *Selçuk İletişim*, 12(1), 444-464.

Memiş Doğan, M. (2023). Boş Zaman Etkinliği Olarak Geleneksel Medyada Muhafazakâr Kimlikler: “Ömer” ve “Kızılılık Şerbeti” Dizisi Üzerine Bir İnceleme. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences*, 6 (2), 415-427.

Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma*. (S. Turan, Dü.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Ormanlı, O. (2010). Son dönem Türk dizilerinde psikolojik öğeler: “ezel” dizisi örneği. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*(14), 189-206.

Öztürk, Ş. (2007). Şiddet ve TV dizileri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 3(12), 21-32.

Parker, I. (1997). Discourse analysis. P. Banister, E. Burman, I. Parker, M. Taylor, & C. Tindall içinde, *Qualitative methods in psychology: A research guide* (s. 194). Buckingham: Open University Press.

Postman, N. (2004). *Televizyon: Öldüren eğlence*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Potter, J. (2004). Söylemsel psikoloji ve söylem analizi. S. A. Arkonaç (Dü.) içinde, *Doğunun ve Batının Yerelliği* (s. 65-92). İstanbul: Alfa Yayınları.

RTÜK. (2018). *Televizyon izleme eğilimleri araştırması*. RTÜK Kamuoyu Araştırmaları: <https://www.rtuk.gov.tr/Media/FM/Birimler/Kamuoyu/televizyonizlemeegilimleriarastirmasi2018.pdf> adresinden alındı

Shehan, P. K. (1979). The effect of the television series, music, on music listening preferences and achievement of elementary general music students. *Contributions to Music Education*(7), 51-62.

Show TV. (2023). *Kızılılık Şerbeti Dizisi Hikayesi ve Oyuncuları*. Nisan 15, 2023 tarihinde Diziler: <https://www.showtv.com.tr/dizi/tanitim/kizilik-serbeti/2875> adresinden alındı

Silsüpür, Ö. (2016). Popüler ve tüketim kültürü bağlamında gazetelerin haftasonu eklerinde sundukları yaşam tarzları. *İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1(1), 122-132.

Sözen, E. (1999). *Söylem, belirsizlik, mübadele, bilgi-güç ve refleksivite*. İstanbul: Paradigma.

Tarhan, S. H., & Karakoç, E. (2020). Popüler kültür ürünü olarak televizyon dizilerinde ideolojinin sunumu. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(1), 70-91.

TDK. (2023). *Türk dil kurumu sözlükleri*. TDK güncel sözlük: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden alındı

TDV. (2022). *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 25.). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları.

Türk, N., & Atlı, A. (2022). Popüler dizi-film karakterlerinin lise öğrencilerinin rol model alma davranışı üzerindeki etkisi: ‘onun gibi olsam’. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(234), 1639-1660.

Üstündağ, A. (2019). Dizi içeriklerinin gelişim alanları açısından önemi. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 2(4), 58-72.

Wood, L. A., & Kroger, R. O. (2000). *Doing discourse analysis: Methods for studying action in talk and text*. ABD: SAGE Publications.

Yeğin, M. O. (2021). İrkçilik bağlamında ‘Elite’ dizi filminin eleştirel söylem analizi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(34), 1487-1521.

Yıldırım Önk, Ü. (2021). Mağdur varsa izlenir: Yerli televizyon dizi tanıtımlarında mağduriyet. *Balikesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(46), 1131-1153.